

Az Európai Közösség versenyjogának eljárási reformja a Kerse/Kahn 'EC Antitrust Procedure' új kiadása tükrében*

Az Európai Unió bővítésével egy időben lépett életbe az az európai uniós versenyjogi modernizációs reformcsomag, amelynek értelmében a közösségi versenyjog érvényre juttatását decentralizálták, s így most már nem csak az Európai Bizottság jogosult ezen szabályok betartására, hanem a nemzeti versenyhatóságok (Magyarországon a Gazdasági Versenyhivatal) is. Ez a változás tette szükségessé a közösségi versenyjoggal foglalkozók körében alapműnek számító „EC ANTITRUST PROCEDURE” című, az EK versenyjogának eljárási kérdéseit igen behatóan elemző szakkönyv új – a korábbinál terjedelmesebb – kiadását. A könyv az uniós versenyjogi eljárásreform fényében mutatja be a közösségi versenyjog alkalmazását az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság), a tagállami versenyhatóságok és bíróságok által, valamint azt, hogy ennek terhe hogyan oszlik meg az európai és a nemzeti szint között.

Milyen jelentősége van a magyar jogász szempontjából az itt tárgyalt kézikönyvnek? Az Európai Unióhoz való csatlakozás jogrendünkben – így a hazai versenyjogban is – alapvető változásokat hozott. A csatlakozás előtti időszakban a jogharmonizáció révén a magyar jog már tartalmazott ugyan számos közösségi jogból származó elemet¹, azonban fontos megemlíteni, hogy az *acquis communautaire* nemcsak az írott jogot jelenti, hanem az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság joggyakorlatát is. A csatlakozással a közösségi jog a magyar jog részévé vált, s ennélfogva a magyar jogászoknak az „uniós” jogalkotással ugyanúgy tisztában kell lenniük, mint a hazai intézmények által alkotott jogszabályokkal.

A kézikönyv által érintett fontosabb témák

A közösségi versenyjogi reform alapját adó 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet²) előzménye az Európai Bizottság által kiadott Fehér Könyv³ volt, mely elsősorban a Bizottság munkaterhének enyhítését tűzte ki célul. Erre azért volt szükség, mert az ún. egyedi mentesítési kérelmek elbírálása jelentős erőforrásokat szívott el a Bizottságon belül olyan fontos területektől, mint például a kartellek felderítése, az erőfölénnyel való visszaélések vizsgálata, illetve a közösségi fúziós rendelet alkalmazása. Azt sem mellékes megemlíteni, hogy az 1/2003/EK rendelet elődje, az 17/62 sz. rendelet akkor született, amikor az Európai Közösségnek még csak hat ország volt a tagja, 2004. május 1-jén viszont már huszonötre emelkedett a tagállamok száma.

A közösségi versenyjog alkalmazásának terhére a Bizottság, a tagállamok versenyhatóságai és bíróságai közösen viselik.

A versenyfelügyeleti eljárás során az Európai Bizottság erős, a vállalkozásokat közvetlenül érintő jogkörrel rendelkezik. A Bizottság versenyjogi jogsértés gyanúja esetén nemcsak a vállalkozások hivatali helyiségeit kutathatja át, s másolhatja le számítógépeik teljes adattárát, illetve foglathatja le bizonyos dokumentumaikat, hanem akár a cég munkatársainak otthonát, illetve autóját is helyszíni vizsgálatnak vetheti alá, s számottevő bírsággal is sújthatja azt a vállalkozást, amelynek munkatársai egy ilyen eljárás során nem működnek együtt a vizsgáló szakértőkkel. A Bizottság ezen vizsgálódása során kiemelkedő jelentősége van az alapjogok betartása kötelezettségének, így a tisztességes eljáráshoz való jog, a jogorvoslat-

hoz való jog stb. érvényesülésének. Fontos szerepe van ezenkívül az információk megszerzésének, azonban itt is érvényesülniük kell bizonyos eljárási garanciáknak, így például a vállalat és az ügyvédje közötti levélváltás bizalmasnak minősül (legal professional privilege). Ezenkívül a Bizottság döntési jogköre is igen széles: a jogsértő vállalkozás magatartására vonatkozó vagy szerkezeti jellegű korrekciós intézkedést írhat elő, ideiglenes intézkedést hozhat, a vállalkozás részéről kötelezettségvállalást fogadhat el, megállapíthatja, hogy egy adott ügyben nem alkalmazható a Római Szerződés 81. vagy 82. cikke, csoportmentességi rendelet által nyújtott kedvezményt vonhat vissza, bírságot szabhat ki stb. Természetesen az eljárás alá vont vállalkozás bizonyos eljárási jogainak itt is maradéktalanul érvényesülnie kell (pl.: jogorvoslat-hoz való jog).

A tagállami versenyhatóságok – Magyarországon a Gazdasági Versenyhivatal – 2004. május 1-je óta a közösségi jogot is kötelesek alkalmazni minden olyan esetben, ahol a versenykorlátozó megállapodás, valamint a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet. A nemzeti versenyhivatalok szerepe kiemelkedően fontos a közösségi versenyjog érvényesítésének új korszakában; sikerük nem kis mértékben azon múlik, hogy a Bizottsággal közösen milyen hatékonyan képesek összehangolni tevékenységüket például egy több országra kiterjedő kartellmegállapodás felderítése során. Ennek az együttműködésnek a fóruma a 25 tagállam versenyhatóságát és a Bizottságot tömörítő Európai Versenyhálózat (*European Competition Network*). Ily módon például a számítógépes intranet hálózaton mindegyik versenyhatóság azonnal tudomást szerez arról, ha egy másik a közösségi jog alapján valamilyen vizsgálati cselekményt (pl. helyszíni szemle egy vállalat székhelyén) kíván foganatosítani.

Ami a nemzeti bíróságok szerepét illeti, a közösségi versenyjog értelmében ezek is hatáskörrel rendelkeznek a Római Szerződés 81. és 82. cikke alkalmazásában.

* Kerse, Christopher/Kahn, Nicolas, *EC Antitrust procedure*, 5. kiadás, Sweet and Maxwell, London, 2005., 686 old.

¹ Így például a Tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényben (a továbbiakban: Tpv.t.) szereplő több jogintézményt (gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma (Tpv.t. 11. skk. §-ok); gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma (Tpv.t. 21. skk. §-ok) elsősorban a közösségi jog alapján alkották meg.

² A Római Szerződés 81. és 82. cikkében lefektetett verseny szabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet, OJ (2003) L1/1, (2003).

³ White Paper on Modernisation of the Rules Implementing Articles 85. (jelenleg: 81. cikk) and 86. (jelenleg 82. cikk) of the EC Treaty: Commission Programme No 99/027 – 28.04.1999.

Fontos megemlíteni, hogy a bíróságok ezeket a szabályokat a saját nemzeti eljárásjoguk keretei között – Magyarországon tehát a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény rendelkezései alapján – alkalmazzák. Ezenkívül a bíróság hatáskörébe tartozik azon keresetek elbírálása is, amelyeket valamely versenyjogi jogsértést követően azért indítanak, hogy polgári jogi igényeket érvényesítsenek (ún. private enforcement of competition law). Ezek közül legfontosabb a kártérítés, melyet például akkor lehet követelni, ha valakit egy árkartell – pl. mesterségesen megemelt árak – miatt kár ért.

Végül érdemes szót ejteni a versenyfelügyeleti bíróságokról is: ez rend-

kívül erős fegyvert jelent az Európai Bizottság (és a tagállami versenyhatóságok) kezében, hiszen ez az összeg akár eurószázmilliókra rúghat! A bíróság mértékének megállapításánál számos szempont vehető figyelembe súlyosbító, illetve enyhítő körülményként. Az előbbi körébe tartozik például, ha egy vállalkozás vezető szerepet töltött be egy kartellmegállapodásban. Azonban az ún. engedékenységi program (*leniency programme*) lehetőséget biztosít arra, hogy egy versenyjogi jogsértésben részt vevő vállalat – megfelelő bizonyítékoknak a Bizottság ill. a tagállami versenyhatóság tudomására juttatásának fejében – mentesüljön a bíróság megfizetésének kötelezettsége alól.

Néhány záró gondolat

A gyakorló jogászt egy rendkívül részletes kulcsszóindex segíti az eligazodásban, mely a mű kézikönyvként való használatát teszi lehetővé. Ezenkívül az Európai Bíróság, az Elsőfokú Bíróság, a nemzeti bíróságok, valamint a nemzeti bíróságok ítéleteit is rendkívül áttekinthetően köti csokorba a könyv, s mivel az ügyek mellett szerepelnek azon oldalszámok is, amelyeken a szerzők hivatkoztak rájuk, ezért ez is hasznos iránytűként szolgál az esetjog erdejében való tájékozódásban.

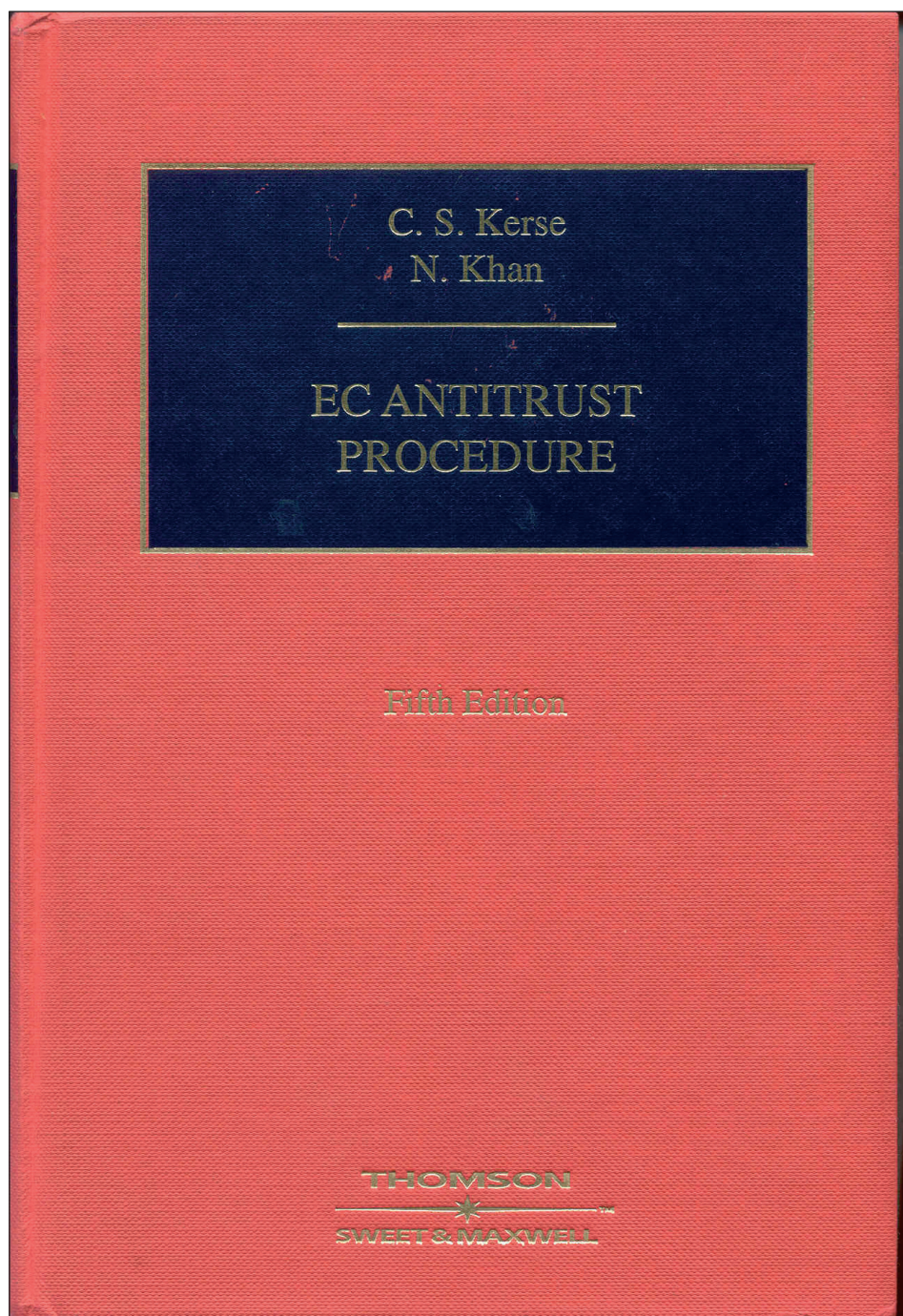
A könyv talán egyetlen hiányosságaként hozható fel, hogy kizárólag angol nyelvű szakirodalomra támaszkodik. Ez már csak azért is sajnálatos, mert a közösségi eljárásjogi reformról rendkívül gazdag francia, német stb. elemző munka született, s amelyek az angolszász szerzőkhöz képes más szemszögből, s eltérő gondolkodásmódbeli háttérrel közelítik meg a kérdést.⁴

Első ránézésre feleslegesnek tűnik, hogy a majdnem 700 oldalas könyv közel 130 oldalát a közösségi eljárásra vonatkozó szabályok teszik ki, azonban – tapasztalatom szerint – a napi munkát meggyorsítja az, hogy a könyv használata során csupán hátra kell lapozni és nem kell máshonnan előkeresni az adott jogszabályt.

Kerse és Khan művéről állítható, hogy – jelen recenzió elkészítésének pillanatában – az egyik legátfogóbb, s a teljesség igényére törekvő elemzése a közösségi versenyjogi eljárási rendelkezéseknek.

Summa summarum, a gyakorló versenyjogász polcáról nem hiányozhat e kézikönyv!

Bassola Bálint

⁴ Lásd többek között Lavage, Benoît: La réforme du droit des ententes: le règlement du 13 décembre 2002, in: Revue du marché commun et de l'Union européenne, No. 471 (2003), 526-529. old.; Crozals, Cyrille de: Die Anwendung der Artikel 81 und 82 EGV durch die französischen Behörden und Gerichte, Frankfurt am Main, 2003.; Goldschmidt, Peter I.B.–Thomsen, Jakob: Le règlement no 1/2003 permet-il une application cohérente et uniforme des règles de concurrence prévus aux articles 81 et 82 du traité CE?, in: Eipascope, 2. szám (2003), 24–30. old.; Hirsch, Günter: Anwendung der Kartellverfahrensverordnung (EG) Nr. 1/2003 durch nationale Gerichte, in: Zeitschrift für Wettbewerbsrecht, 1. Jahrg. (2003), Heft 3, 233-254. old.; Möschel, Wernhard: Paradigmenwechsel im europäischen Kartellrecht? Zu den Reformvorschlägen der Kommission, in: Wandel der Rechtsordnung (2003), 85–96. old.; Basedow, J.: La renationalisation du droit communautaire de la concurrence, in: R.A.E., 2001–2002, 92–102. old.; Malaurie-Vignal, G.: Droit de la concurrence, Colin (2003); Hossenfelder, S.–Lutz, M.: Die neue Durchführungsverordnung zu den Artikeln 81 und 82 EG-Vertrag, in: Wirtschaft und Wettbewerb (2003), 118. skk.